

Deneme:

Berat Bayazıt KUTUN

İnsan ve 'Nisyan'

İnsan kelimesi kökeni itibariyle "ünsiyet" (yakınlık kurma) ve "nisyan" (unutmak) temelinde anlatılır. İnsan kelimesinin bu iki anlamı da aslında insanın birer özelliğidir. Ancak özellikle 'nisyan' yani unutmak kavramıyla insan arasındaki ilişkiyi irdelemek zannımca faydalı olur. Bu yazıda niyetim, sözü edilen hususa değinmektir.

Her insan unuttur, bu özellik en zeki insanda bile bulunur. Kişi bu hali seçmez, yaratılıştan gelen bir durumdur. Fakat bazen unutmak bazen de unuttuğumuz şeyi hatırlamak ahiret sınavımız kapsamında olabilir.

Unutmak ahiret sınavının gereği olarak bazen yapmamız gereken şey olur. Mesela bize yapılan bir kötülüğü unutmamız gerekir. Biliriz ki, "Bir Müslümanın din kardeşine üç günden fazla küs durması, (ve bu şekilde) karşılaştıklarında birbirlerinden yüz çevirmeleri helâl olmaz." İşte bu da nefse ağır gelir. Affetmeyip böbürlenebilir bir insan ki, bu gerçekten çok tehlikelidir. Çünkü biliriz ki, "kibir şeytandandır" ve "kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse cennete giremez." Dünyaya geliş vazifemiz de acziyetimizi hatırlatan bu kulluk değil midir zaten?

Unutmak bazen bir ihtiyaçtır. Hatta yaşam için gerekli olan bir ihtiyaçtır. Bir nevi nimettir bazen. Yakınımız vefat ettiğinde üzülmürüz. Peygamberimizin dediği gibi "Göz ağlar, kalp mahzun olur." Sabrederiz, bir süre sonra hayatın akışı içinde unuttuğumuz olur. Belki zamanla gülüp eğlenmeye bile başlayabilir insan. Bir yakının öteki dünyaya göçüşünü unutmak hoş bir şey olmasa da sürekli o kaybı düşünmek hayata tutunmakta bizi zorlardı. Zaten tekrar hatırlamak üzere unutturuz, çünkü onu bize hatırlatacak çok şey vardır hatırımızda.

Hatırlamak gerekir. 'Unutma' eyleminin tersidir hatırlamak. Biliriz ki, 'Kâlû belâ'da söz vermişiz, fakat hatırlamayız. Verdiğimiz kulluk sözünü hatırlamamız gerekir. Aynı sözü hayat içinde de verdik aslında, âkil bâliğ olduktan sonra Müslüman oluşumuzla verdik bu sözü. Bazen bunu da unuttuğunuz olur. Allah Teala unutan insanlara unuttuğunu hatırlatmak için Peygamberler göndermiş. Bir rahmet nişanesi olarak unuttuklarını hatırlamaları için.

Hatırlamak istememek... İşte burada kişioğlunun, insana verilen huy ile savaşı ortaya çıkar. Biliriz ki, şeytan kibir abidesidir ve insana acziyetini hatırlatmaz. Haram olan şeyleri hatırlatır, kulluğu unutturur. Kulluk ise acziyetin farkında olmak, kul olduğunu hatırlamaktır. Yüz milyardan fazla olduğu düşünölen galaksiler arasında bir galaksinin bir gezegeninin içinde küçük bir nokta kadar olduğumuzu hatırlamak gibi mesela.

Allah Teala bizlere ‘kitaplar’ ve ‘peygamberler’ aracılığıyla ‘hatırlamamız’ için ibadetler göndermiştir. Kulluğun hatırımızdan çıkması dünya hayatının verdiği özgürlük ve özgüven hissinden kaynaklanır. Mesela namaz, bize acziyetimizi hatırlatır, bu yüzden insan hatırlamaktan kaçınır. Çünkü bu acziyeti namazla beş vakit ve ömür boyu hatırlayacak olmak nefis (nefs-i emmâre) sebebiyle ağır gelmektedir. İbadetlerini devamlı yapan bir Müslümanın genellikle alçakgönüllü olması da bu yüzden olsa gerektir.

Kulluğumuzu çokça hatırlamamız ise ahiret sınavında yüzümüzün ak çıkmasını sağlayacaktır. En üst düzey iman, ömür boyunca Allah’ı hatırlamak ile mümkündür. Bütün davranışlarının Allah’ın rızasına uygun olması O’nu sürekli hatırladığını gösterir. İşte mü’min olmak budur. Hayatta iken ibadet etmektir mü’min olmak. Yaptığın her şeyi Allah rızasını gözeterek yapmandır. Buna biz, Allah için yaşamak deriz. Fani hayattaki en değerli makamın “Allah’ın kulu” olabilmek olduğunun farkına varabilmektir.

‘İnsan’ın kelime manasından çıkardığımız ‘nisyan’ (unutmak) kavramı, gördüğümüz üzere dünyadaki sınavımızı şekillendirebilen bir özelliğe sahiptir. Kibrimizi yok edip acziyetimizin farkında olmak, sağlam bir nefis terbiyesi soncunda meydana gelir. Hayat kendi içinde türlü çeşit gülleri ve dikenleri barındırır. Dileğimiz şudur: Allah hepimize gerektiğinde unutup gerektiğinde hatırlayan, yaşarken ibadet eden bir mü’min olabilmeyi nasip eylesin. Amin.